

Prof. Dr. M. Bedri ERYILMAZ

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

Korunmaya Muhtaç Kişilere Yönelik Tehdit ve Şiddetin Önlenmesi

İnsanoğlu ilk çağlardan bu yana toplum olarak yaşamasına rağmen birlikte barış içerisinde yaşamasını hala öğrenememiştir. İnsanların örgütlediği devlet yapısına suçu önleme görevi verilmiş ise de, insanın yaşadığı her yerde, suç kaçınılmaz olmaya devam etmektedir.

AİHM'in de Opuz v Türkiye Kararında işaret ettiği gibi, bir devletin yönettiği toplumu oluşturan kişilerin can güvenliği ve vücut bütünlüğüne yönelik tehditler noktasında sorumluluğunun doğabilmesi için;

(1) Hayat veya vücut bütünlüğüne yönelik tehdit olması gerekir.

(2) Devletin resmi organlarının bu tehdit hakkında bilgi sahibi olması gerekir.

(3) Bu tehdidin gerçekleşeceği konusunda gerçek veya öngörülebilir, yakın bir tehlike bulunmalıdır.

(4) Devletin, tehdit altındaki kişinin hayatını ve vücut bütünlüğünü korumak için gerekli makul adımları atmaması gerekir.

Mevcut hukuki düzenlemelerin incelenmesi göstermiştir ki, birtakım eksiklikler bulunmakla birlikte, Devlet, genel olarak, kişilerin can güvenliğini ve vücut bütünlüğünü korumak için

alınması gereken idari ve adli tedbirler noktasında yasal zemini oluşturmuştur.

Özellikle, kadınların ve çocukların toplum içerisindeki statüsü gözetilerek, pozitif ayrımcılık da yapılarak, bazı özel düzenlemelerle, her türlü tehdit ve şiddete karşı korunması amaçlamıştır.

Mevcut mevzuata göre, tehdit altındaki bir kişinin can güvenliği ve vücut bütünlüğü ile ilgili idari olarak alınması gereken tedbirler şunlardır;

(1) Tehdit fiili hakkında bilgi sahibi olan kolluk görevlileri, tehdit filinin mağdurunun kadın ve çocuk olması halinde 4320 sayılı Kanunu işletmek üzere, Cumhuriyet Başsavcılığını, Cumhuriyet Başsavcılığı da, Aile Mahkemesini bilgilendirecektir.

Bildirilen eylemin aynı zamanda TCK anlamında suç olması halinde, bu bildirim, işlenen suç hakkında Cumhuriyet savcısının bilgilendirilmesi anlamı da taşıyacaktır.

Aile mahkemesi hakimi de, mağduru korumak için, tehdit uygulayan kusurlu tarafa yönelik Kanunda sayılan tedbirlerden bir veya birkaçını uygulayacaktır. Bu tedbirler, esas itibarıyla, idari tedbirler olmasına rağmen, Kanun bu tedbirlerin uygulanmasının denetimini Cumhuriyet savcısı kolluk ikilisine vermiştir.

Ancak, bu tedbirler, kadına veya çocuğa zara vermek isteyen kusurlu tarafın kadın veya çocuğun yaralanmasına veya öldürülmesinin önünde ciddi engeller değildir. Örneğin, evinden uzaklaştırılma kararı verilen bir koca, bu tedbir yürürlükte iken, bu tedbire uymamanın cezasını göze alarak çok rahat mağdurun yaşadığı eve gelerek evinden çıkmakta olan eşini öldürebilir.

Bu Kanundaki korumanın yetersiz olduğunu bilen bir kadının da, 4320 sayılı Kanunun sürecini işletmesi ve kendisini eşine karşı daha

büyük bir hedef haline getirmesi mümkün gözükmemektedir.

Mağdurun kadın ve çocuk olması halinde bu kişilerin, tehdidin gerçekleşmesinden korunmak için, kadın konuklerine sığınması mümkündür. Kadın ve çocuğun kadın konukevine sığınması halinde bu kişilerin can güvenliğini ve vücut bütünlüğünü koruma yükümlülüğü mülki amirdedir. Bu konuklerinin gizli olması öngörüldüğünden ve konukleri 24 saat kolluk tarafından korunduğundan kadın ve çocuklar içeride iken güvendedir.

Ancak, bu evlerin uzun süre gizli kalması zordur. Bu nedenle sık sık yerlerinin değiştirilmesi gerekir.

Ayrıca, kadın konuklerine sığınan kadın, evden örneğin alışveriş veya hava almak için ayrıldığında yine korumasızdır.

(2) Kolluk görevlileri, bir yandan kadın ve çocuklar için 4320 sayılı Kanun sürecini işletirken, bir yandan da, tehdit edilen kişiler için, genel olarak, 2010/65 sayı ve 17.09.2010 tarihli İçişleri Bakanlığı Genelgesi gereği;

a) Acil durumlarda araması için 155 polis imdat ve bölge polis merkezi amirliği iletişim numarasını verecektir.

b) Tehdit edilen kişinin yaşadığı yerdeki bölge polis merkezi amirliği ile bölge asayiş ekiplerine tehdit altındaki kişinin kimliği, adresi ve tehdit eden şüpheli kişi hakkında bilgiler verilecektir.

c) Kolluk, tehdit altında olan kişi hakkında Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin uygulanması için durumu mülki idare amirine bildirecektir. Mülki idare amirliği, tehdit altında olan kişinin koruma altına alınıp alınmaması gerektiğini değerlendirecektir.

c) Kolluk, diğer taraftan da, tehdit edilen kişinin koruma altına alınıp alınmaması gerektiğini değerlen-

dirmek üzere, mağdur ve şüpheli hakkında detaylı bir araştırma yapacaktır.

Bu kapsamda, şüpheli kişinin, adres kaydı, arananlardan olup olmadığı, hakkında devam eden bir tedbir kararının bulunup bulunmadığı, ruhsatlı silahının bulunup bulunmadığı, varsa faili yada mağduru olduğu suçlar, hakkında uygulanmış idari yaptırımlar, kullandığı araçlar, gidebileceği veya bulunabileceği yerler, o yerdeki geçici konaklama tesisleri ve seyahat araçlarını kullanıp kullanmadığı, psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı gibi bilgiler, emniyet bilgi sisteminden veya diğer bilgi sistemlerinden ya da ilgili kişi ve kuruluşlardan araştırılacak, kişinin yaşadığı ve çalıştığı yerlerdeki bilgi sahiplerinin ve kendisini tanıyan kişilerin bilgilerine başvurulacaktır. Şüphelenilen kişinin belli olmadığı durumlarda, muhtemel failin kimliklerinin belirlenmesine ve gerekli araştırmasının yapılmasına çalışılacaktır.

Kolluk bu bilgileri PVSK m.15'deki bilgi alma yetkisi çerçevesinde toplayacaktır. Ancak, şu husus hatırlatılmalıdır ki, kişi ve kurumlar, PVSK m.15 çerçevesinde kolluğa bilgi vermek zorunda olmayıp, kolluğa bilgi verme noktasında sadece ahlaki bir yükümlülük altındadırlar.

Bu tip durumlarda, kolluğun araştırma yapabilme yetkisine sahip olması gerçekten isteniyorsa, bu yetki, yaptırımı ile birlikte PVSK m.15 yeneden düzenlenmelidir.

(3) Yine söz konusu İçişleri Bakanlığı genelgesine göre, tehdit edilen kişinin müracaatı valilikçe değerlendirilme aşamasında iken, araştırmalar sonucunda, tehdit altındaki kişinin korunması gerektiği anlaşıldığında, geçici olarak, tehdit edilen kişinin ikameti veya işyeri adresinde belirli zamanlarda ekip/personel görevlendirilecektir. Yine bu çerçevede, gerekirse, tehdit altındaki kişinin, işyerine, okula, adliye vb yerlere

gidiş gelişleri görevli ekip eşliğinde yapılacaktır.

Bu nokta da, PVSK'da, kanuni düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bugün için, kolluğa bu görevi ve yetkiyi veren tek düzenleme incelediğimiz yönetmeliktir. Halbuki, rıza ile de olsa, kişilerin hak ve özgürlüklerine müdahale imkanı veren düzenlemelerin kanunla yapılması gerekir. (AY m.13)

(4) Tehdit altındaki kişinin valilikçe korunmasına karar verilmesi halinde, durum, il/ilçe koruma şube müdürlükleri/büro amirliklerine bildirilecek, tehdit altındaki kişiler Koruma Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre korunacaktır. Bu koruma, ya özel koruma, yakın koruma, konut koruma, işyeri koruma, konut ve işyeri koruma, ya da çağrı üzerine koruma şeklinde gerçekleşecektir.

Gerçekten de yukarıda da incelenildiği üzere, söz konusu Koruma Hizmetleri Yönetmeliğine göre, terörle ilgili olsun olmasın, "çeşitli sebeplerle can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit olduğu anlaşılanların da talepleri üzerine korumaya alınabileceğinden" söz etmektedir.

Bu kişiler, can güvenliklerinin tehlikede olduğunu kanıtlayacak bilgi ve belgelerle bulundukları yer valiliğine müracaat edecekler, müracaat üzerine ilgili makamlarca, gerekli inceleme ve araştırmalar yapıldıktan sonra kişi hakkında düzenlenen dosya, değerlendirilmek üzere, il koruma komisyonuna gönderilecek, İl Koruma Komisyonu kararı, vali Olur'u ile kesinleşecek ve tehdit altındaki kişi koruma altına alınabilecektir.

İlgili komisyonlarının tespit ettiği koruma şekline göre, gerekli koruma, il emniyet müdürlüğü veya il jandarma komutanınca sağlanacak, bu kişileri de mülki idare amiri denetleyecektir..

Koruma talebinde bulunan kişilerin koruma talepleri incelenip karara

bağlanıncaya kadar geçecek süre içinde, korunacak kişinin can güvenliğinin bulunmadığını gösteren bilgi ve belgelerin resmi makamlarca önceden tespit edilmesi halinde, ilgili valiliklerce koruma tedbirleri derhal aldırılır. Bu tedbirler, yetkili komisyonlara incelenip aksine bir karar verilinceye kadar devam eder.

Söz konusu Yönetmelik hayatı ve vücut bütünlüğü tehdit altında olan kişiler için önemli sayılacak bir koruma sağlamaktadır. Ancak, bu yönetmeliğin uygulanabilmesi haklı olarak sıkı şartlara, özellikle, tehdidin ciddi olmasına ve can güvenliğine yönelik olmasına bağlanmıştır. Bir devletin bir toplumda yaşayan her bireyi her türlü tehdide karşı koruması mümkün değildir. Tehdidin niteliğine ve tehdit uygulanan kişinin içinde bulunduğu şartlara göre bir seçim yapılması gerekecektir. İşte bu noktada, hata yapılması mümkün olduğu için, bazı durumlarda, bu Yönetmeliğin koruma alanına alınmayan bazı kişilerin tehdidi konusu olan ölüm ve yaralanma olayları ile karşı karşıya kalması her zaman mümkün olacaktır. Ancak, Devletin iyi niyetle hareket ettiği durumlarda, bu tip istisnai hataların olması, Devletin sorumluluğunu gerektirmeyecektir.

Koruma hizmetleri yönetmeliğinin amacı esas itibariyle, terörle mücadelede bir şekilde rol alan kişilerin korunması için çıkarılmıştır. Halbuki, sıradan kişilerin sıradan durumlarda korunması ilişkin idari bir düzenlemenin usul ve esaslarının PVSK'da yer alması gerekir. Bu nedenle PVSK'da özel bir düzenlemeye ihtiyaç vardır.

Yine mevcut mevzuata göre, tehdit altındaki kişilerin can güvenliği ve vücut bütünlüğü ile ilgili adli olarak alınması gereken tedbirler şunlardır;

(1) Tehdit suçu haberini alan kolluk görevlileri öncelikle durumu Cum-

huriyet savcısına bildirecek ve emirleri doğrultusunda hareket edecektir. (CMK m.161)

Kolluk, kendi araştırmaları sonrasında, mağdurun tehdit edildiği için can güvenliği olmadığını öğrenmesi ve bu kişinin korunması gerektiğini değerlendirmesi halinde, bir taraftan, hemen, ilgili kişi için geçici koruma sağlarken, durumu değerlendirmek üzere, il/ilçe koruma şube müdürlüklerine/büro amirliklerine bildirilecek ve Koruma Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında gerekli işlemler yürütülecektir. (2010/65 sayı ve 17.09.2010 tarihli İçişleri Bakanlığı Genelgesi)

(2) Kolluk iddia edildiği gibi tehdit suçunun mevcut olup olmadığını öğrenmek üzere ve şüphelinin kimliği belli değilse, şüphelinin kimliğini tespit etmek için gerekli delilleri toplayacaktır. Örneğin, bu amaçla, tanıkların bilgisine başvurabilecektir.

(3) Şüpheli ifadesine başvurulmak üzere davet edilebilecek veya yakalanabilecektir. Şüphelinin tehdidin konusunu oluşturan adam öldürme ve yaralama suçlarını gerçekleştirmede konusunda ciddi olduğunun görülmesi halinde doğrudan yakalama yapılmalıdır.

(4) Tehdidin konusunda ciddi olduğu düşünülen ve bu nedenle yakalanan şüphelinin yargılanması sırasında tutuklu kalması gerekir. Tutuklama kararının daha kolay verilebilmesi için, CMK m.100'de yapılacak bir değişiklikle, ya tehdit suçu tutuklamayı haklı kılan katalog suçlar içine eklenmeli ya da "yeni suç işlemle tehlikesi" ve "kamu düzenini muhafaza etme amacı" tutuklama nedenleri arasına eklenmelidir.

(5) Tehdid suçunun işlendiğinin sabit olması halinde, adam öldürme ve yaralama konusunda ciddi olduğu düşünülen sanık üst limitten cezalandırılmalı, hakkında hükmün açıklanması geri bırakılmamalı, ha-

pis cezası para cezasına çevrilmeli ve ertelenmemelidir.

Günümüz ceza anlayışına göre, belirli bir süre cezaevinde kalan kişinin ıslah olduğu varsayıldığından cezasını çeken failin tekrar suç işlemesi gerekir. Ancak, günümüzde, hapis cezasının kişiyi ıslah etmediği, ilk suçu işleyen bir kişinin ikinci suçu daha kolay işlediği de bilinmektedir. Ayrıca, hapis cezasının, faildeki mağdura zarar verme düşüncesini yok etmesi zordur. Tam tersine, ceza, taraflar arasındaki problemin daha da kökleşmesine sebebiyet verebilir.

Bu nedenle, CMK' da yapılacak diğer bir değişiklikle, tehdit suçu, m.253'de sayılan uzlaştırmayı gerektiren suçlar listesine eklenmelidir. Uzlaştırma profesyonel kişilerce yapılmalı ve uzlaşma sürecinde taraflar profesyonel yardım almalıdır. Uzlaşma ile, fail ile mağdur bir araya getirilecek, fail işlediği eylemin sorumluluğunu kabul edecek, mağdur içinde olduğu korku ve kaygıyı ortaya koyacak ve belki de bir özürle, ortadaki husumet yok edilebilecektir. Tehdit eden kim olursa olsun, kendisinin mağdurun da bulunduğu bir ortamda dinlenilmesi rahatlatacaktır. Mağdurda içinde bulunduğu faile aktarma imkanı bulacaktır. Taraflar, olaya bir birisinin bakış açısından bakmaya başlayacak, bu da taraflar arasındaki anlayış ve hoşgörü alanının genişlemesine katkı sağlayacaktır.

Bu şekilde, fail hem cezaevi ile tanışmayacak, yargının iş yükü azalacak, mağdur memnun edilecek, daha da önemlisi faildeki mağdurun hayat ve vücut bütünlüğüne zarar verme düşüncesi tamamen yok edilecektir.

Ayrıca, tehdit suçundan yargılanan sanığın tehdidin konusunu gerçekleştirmekten vazgeçtiğini samimi olarak mahkeme önünde kabulü tehdit suçundan dolayı çarptırılacağı cezada indirim sebebi olmalıdır.

4320 sayılı Kanun çerçevesindeki şiddet olaylarında da, aile mahkemesi hakimisi, tehdit olaylarında yargılamayı yapan ceza hakimisi gibi, tarafları, doğrudan, bu amaçla kurulacak olan, uzlaştırma bürolarına göndermelidir. Bu süreçte, faile, mağdurun uğradığı haksızlığı yakından görme, hatasını anlama, sorumluluğu kabullenme ve özür dileme şansı tanınmalıdır. Uzlaştırma sürecinin başarısız kalması veya başarısız kalacağının anlaşılması halinde, koruma kararına veya cezaya başvurulmalıdır.

Aileiçi şiddetin ölüm veya yaralanma ile sonuçlanmaması için, sınırlı bir koruma sağlamakla birlikte, konukevlerinin sayısı arttırılmalıdır.

4320 sayılı Kanunun uygulanması çerçevesinde, korunma talebinde bulunan eşe ödenecek olan nafakanın kusurlu taraftan alınmasındaki zorluktan dolayı, mahkemece belirlenen nafaka, devlet tarafından mağdur tarafa ödenmeli, devlet daha sonra kusurlu tarafa rücu etmelidir. (Karınca, Başbakanlık, s.112)

Boşanmış eşlerde eşlerinin namus bekçiliğini yapmaya devam etmelerinden dolayı, yapılacak bir kanun değişikliği ile, boşanmış eşler ve ya-

kın yaşam arkadaşları da, 4320 sayılı Kanundan faydalandırılmalıdır ((Karınca, Başbakanlık, s.112)

4320 sayılı Kanunda sadece şiddetin uygulanmasından değil, şiddetin uygulanması tehlikesinden söz edilerek, tehlike durumlarının da Kanunun kapsam alanına girip girmediği konusundaki tereddüt giderilmelidir. (Karınca, Başbakanlık, s.113)

4320 sayılı Kanunda, koruma kararı talep etme hakkını kötüye kullananlarla ilgili bir düzenlemeye yer verilmelidir.

4320 sayılı Kanunda, Anayasanın 40. maddesi gereği, verilen koruma kararı sonrası hak ve özgürlükleri sınırlanan kişilerin ne zaman ve hangi kanun yollarına başvurabileceği belirtilmelidir.

Bir tehdit olayında, önerilen bu değişiklikleri yapan ve öngörülen adli ve idari tedbirleri özenle, gecikmeden, etkili bir şekilde uygulayan bir Devletin, AIHS m. 2 veya 3 anlamında, muhtemel bir ölüm, yaralanma, eziyet ve işkence fiilini önleme noktasında, üzerine düşen pozitif yükümlülükleri yerine getirmediğinden söz edilemeyecektir.